

Urszula Nowicka

Kollokwium habilitacyjne s. dr Bożeny Szewczul

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 52/3-4, 459-462

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z ŻYCIA WYDZIAŁU PRAWA KANONICZNEGO UKSW

Prawo Kanoniczne
52 (2009) nr 3-4

KOLOKWIMUM HABILITACYJNE S. DR BOŻENY SZEWCZUL

Dnia 26 maja 2009 r. na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyło się kolokwium habilitacyjne dr Bożeny Szevczul, siostry ze Zgromadzenia Sióstr Wynagrodzicielek Najświętszego Oblizca, adiunkta w Katedrze Prawa Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW w Warszawie.

Podstawę przewodu habilitacyjnego stanowiła rozprawa pt. *Działalność zakonodawcza bł. Honorata Koźmińskiego a nowe instytuty w Kościele katolickim. Studium prawno-historyczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2008, ss. 565. Recenzentami rozprawy byli: ks. prof. dr hab. Bronisław Zubert (KUL), ks. prof. dr hab. Józef Krzywda (PAT), ks. prof. dr hab. Wiesław Wenz (PWT) oraz ks. prof. dr hab. Julian Kałowski (UKSW). Kolokwium habilitacyjnemu przewodniczył Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW – ks. prof. UKSW dr hab. Józef Wroceński.

Spoglądając na Ewangeliczne zapisy dotyczące osób towarzyszących Jezusowi w czasie Jego ziemskiego pielgrzymowania, dostrzec można przeróżne formy przeżywania obecności Mistrza z Nazaretu. Wśród tych, którzy nie pozostali obojętni byli zarówno ci, którzy kroczyli w tłumie, jak również i ci, których po imieniu wybrał On sam, aby Mu towarzyszyli. Przeróżne osobowości, historie życia, statusy społeczne, motywacje, wszystko to sprowadzało się do wspólnego mianownika, którym było pragnienie obecność Bożego Syna, przeżywanej w codziennym życiu. W tradycji Kościoła przeżywanie tej obecności znalazło wyraz m.in. w trwałej formie życia, w której wierni przez profesję rad ewangelicznych, naśladowali Jezusa Chrystusa, zmierzając tym samym do osiągnięcia doskonałej miłości.

Zmienność czasów i uwarunkowań, na przestrzeni wieków, wymusiła niejako odkrywanie i poszukiwanie możliwie najlepszych sposobów służby Królestwu Bożemu i zapowiadania niebieskiej chwały. Aktywność charyzmatycznych chrześcijan owocowała m.in. powstawaniem coraz to nowych instytutów życia konsekrowanego, które starały się być odpowiedzią na potrzeby Kościoła i świata, w czasach kiedy przyszło żyć ich założycielom. Aby jednak ustrzec się od realizacji subiektywnych pragnień i pomysłów, choćby najbardziej pobożnych, Kościół od samego początku pozostawiał je do rozeznania, oceny i zatwierdzenia, kompetentnej władzy. Jeśli

rzeczywiście powstające wspólnoty były miejscem całkowitego oddania się Bogu, służącym Jego chwale, budowaniu Kościoła i zbawienia świata, zazwyczaj spotykały się one nie tylko z akceptacją ale i z błogosławieństwem Kościoła. Do grona założycieli wspólnot życia zakonnego z pewnością należy i osoba błogosławionego Ojca Honorata Koźmińskiego, który uwzględniając sytuację polityczną i społeczną, poprzez swą działalność starał się znaleźć odpowiedź na współczesne mu potrzeby Kościoła i świata, co stało się przedmiotem naukowego studium dr Bożeny Szewczul.

Rozprawa habilitacyjna dr Bożeny Szewczul składa się z: wykazu skrótów (ss. 13-19), wprowadzenia (ss. 21-27), sześciu rozdziałów merytorycznych (ss. 29-484), zakończenia (ss. 485-488), bibliografii (ss. 489-542), streszczenia i spisu treści w języku włoskim (ss. 543-546; 547-554) oraz w języku angielskim (ss. 555-557, 558-565).

We wstępie dysertacji jej Autorka, ukazując dotychczasowy stan badań w przedmiotowym zakresie, a także nieporozumienia dotyczące bezhabitowych zgromadzeń honorackich i obchodzone w ostatnich latach rocznice związane tak z osobą bł. O. Honorata, jak również zakładanymi przez niego zgromadzeniami, określiła motywy zainteresowania się tematem oraz cel swojej pracy. Wskazała także rodzaj metod naukowych, jakimi posłużyła się przy realizacji tematu oraz zakres merytoryczny rozprawy. Zwróciła także uwagę na konieczność konfrontacji działalności zakonodawczej O. Honorata z dziełami innych fundatorów zgromadzeń zakonnych w Kościele katolickim.

Rozdział pierwszy rozprawy, pt. *Kontekst historyczny powstawania nowych instytucji zakonnych w Europie* (ss. 29-92), został podzielony na trzy części. W pierwszej z nich Autorka scharakteryzowała sytuację Kościoła katolickiego i zakonów od XVI do XIX wieku, w takich krajach europejskich jak Anglia, Francja i Italia, a także na ziemiach polskich znajdujących się pod zaborami. Następnie przybliżyła sylwetkę bł. O. Honorata Koźmińskiego, zwracając uwagę na jego dzieciństwo i młodość, pracę duszpasterską, a przede wszystkim na jego działalność w zakresie powoływania do życia nowych zgromadzeń zakonnych. Trzecia część rozdziału pierwszego stanowi analizę działalności społecznej 26 bezhabitowych i 3 habitowych zgromadzeń honorackich, dokonanej głównie na podstawie relacji samego ich założyciela.

Rozdział drugi, zatytułowany *Istotne elementy życia zakonnego* (ss. 93-179), porusza zagadnienie świętych więzów, na mocy których zakonnicy podejmują realizację rad ewangelicznych i życia braterskiego we wspólnocie oraz zobowiązania się do przestrzegania instytucji klauzury i obowiązku noszenia stroju zakonnego. Całość tych zagadnień została przedstawiona z uwzględnieniem ich historyczno-prawnego rozwoju oraz wyjaśnienia zakresu terminologicznego. Na szczególną uwagę

w przedmiotowym rozdziale zasługuje podjęta przez Autorkę próba rozstrzygnięcia dyskutowanego od stuleci zagadnienia *habitus non facit monachium*.

W rozdziale trzecim, pt. *Nowe instytucje powstające na zachodzie Europy* (ss. 181-254), Autorka skupiła swoją uwagę na tych formacjach i instytucjach zakonnych, odznaczających się oryginalnością (np. zerwanie z tradycyjnym życiem mniszym, rezygnacja ze składania ślubów uroczystych i przestrzegania ścisłej klauzury zakonnej, odejście od noszenia zewnętrznych oznak życia zakonnego), do których w swej działalności zakonodawczej nawiązywał O. Honorat i inni założyciele zgromadzeń bezhabitowych.

Mottem rozdziału czwartego, zatytułowanego *Nowe elementy życia zakonnego w zgromadzeniach ukrytych. Zgromadzenia bezhabitowe a instytucje świeckie* (ss. 255-336), są – jak twierdzi sama Autorka – słowa O. Honorata, wg których życie zakonne nie polega ani na noszeniu habitu, ani na przebywaniu w klasztorze, ale jego istota tkwi w zachowaniu trzech rad ewangelicznych i opuszczeniu dla Boga sercem wszystkiego. W konsekwencji pierwsza część rozdziału to gruntowna analiza poszczególnych elementów motta, stanowiących jednocześnie nowe elementy oraz istotę życia zakonnego w honorackich zgromadzeniach bezhabitowych. Część drugą z kolei stanowi prezentacja nowych elementów właściwych zgromadzeniom powstałym na zachodzie Europy, trzecia zaś to porównanie organizacji i sposobu życia zgromadzeń bezhabitowych i instytucji świeckich.

Rozdział piąty – przede wszystkim historyczny – zatytułowany został *Praktyka Stolicy Apostolskiej stosowana podczas zatwierdzania nowych instytucji* (ss. 337-399). Autorka, poczynając od pierwszych form *sequi Christum* w Kościele, poprzez decyzje Soborów: Chalcedońskiego, Laterańskiego IV i Trydenckiego, aż do czasów współczesnych, przeanalizowała sposoby postępowania oraz ustawodawstwo Stolicy Apostolskiej dotyczące zatwierdzania instytucji zakonnych o ślubach prostych, przede wszystkim bezhabitowych oraz ich konstytucji. Na uwagę zasługuje tu odwoływanie się do licznych źródeł, rzadko przywoływanych w innych opracowaniach, jak choćby *Methodus* abp A. Bizzariego.

Przedmiotem szóstego, ostatniego rozdziału rozprawy jest – zgodnie z jego tytułem – *Aprobata i reorganizacja zgromadzeń honorackich – próba oceny* (ss. 401-484). Zostały tutaj przedstawione starania zgromadzeń honorackich o zatwierdzenie ze strony Stolicy Apostolskiej, decyzje dotyczące ich reorganizacji oraz ostateczna aprobata tychże zgromadzeń przez władzę kościelną w 1908 r. Rozdział został podzielony na trzy części: pierwsza z nich odnosi się – w omawianym kontekście – do zgromadzeń habitowych, druga – do zgromadzeń bezhabitowych, trzecią z kolei stanowi dokonana przez Autorkę próba oceny reorganizacji bezhabitowych zgromadzeń honorackich.

Zakończenie rozprawy stanowią wnioski oraz refleksje związane z jej problematyką. Całościowa analiza zagadnienia pozwoliła Autorce na stwierdzenie, iż najważniejszym i najbardziej charakterystycznym elementem życia zakonnego jest życie braterskie we wspólnocie. Stąd refleksja naukowa nad jego istotą, potrzebą i znaczeniem, dokonana także w oparciu o nauczanie Magisterium Kościoła.

Recenzenci rozprawy habilitacyjnej s. dr Bożeny Szewczul zgodnie ocenili, że Autorka dobrze i wiernie zrealizowała swe zamierzenia badawcze, zwracając uwagę zwłaszcza na imponujący zakres wykorzystanej literatury oraz źródeł archiwalnych i obcojęzycznych znajdujących się w większości w archiwum Kongregacji Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego. Podkreślili, że rozprawa jest opracowaniem nowym, rozwiązującym aktualne problemy, samodzielnym i twórczym. Jednocześnie ukazuje dalsze ewentualne kierunki badań oraz przedstawia propozycje rozwiązań zarówno prawnych jak i faktycznych.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, biorąc pod uwagę pozytywną ocenę rozprawy habilitacyjnej i całego dorobku naukowego Habilitantki oraz wynik kolokwium habilitacyjnego, podjęła uchwałę w sprawie nadania s. dr Bożenie Szewczul stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Urszula Nowicka

DOKTORAT KS. ADAMA KAŁDUŃSKIEGO

Dnia 23 czerwca 2009 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej Ks. mgr. Adama Kałduńskiego, absolwenta wyżej wymienionego Wydziału. Doktorant przedłożył Radzie Wydziału rozprawę pt. „*Wykluczenie godności sakramentalnej małżeństwa w doktrynie i orzecznictwie rotalnym pod rządami Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.*” Praca doktorska została napisana na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW pod kierunkiem Ks. prof. UKSW dr. hab. Gintera Dzierżona. Recenzentami rozprawy byli: Ks. prof. dr. hab. Stanisław Paździor, z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego im. Jana Pawła II oraz Prodziekan Wydziału Ks. prof. UKSW dr. hab. Henryk Stawniak.

Doktorant w swojej autoprezentacji rozprawy doktorskiej wskazał na kilka podstawowych założeń swoich badań. Na samym początku zwrócił uwagę na przyczyny jakie skłoniły go do podjęcia tego tematu. Zaznaczył więc, że Kościół katolicki, dostrzegając wartość małżeństwa jako naturalnej instytucji, uznaje jednocześnie